

**РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕМИ «РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИНУ»
ЯК ВИЯВ ІНСТИТУЦІЙНОСТІ ДИСКУРСУ
АМЕРИКАНСЬКОГО СЛІДСТВА**

О.В. Фещенко (Харків)

У статті досліджено реалізацію макротемати «Розкриття злочину» в дискурсі американського слідства на матеріалі кіносеріалів, де змодельовано розумово-комунікативну взаємодію представників різних слідчих підрозділів. Установлено, що макротема «Розкриття злочину», яка є нелабільною та виявляє інституційність дискурсу, представлена структурою *макротема-мікротема*. Кількість мікротем, що належать до цієї макротемати, є незначною у порівнянні з тими, що охоплює макротема «Подія злочину». Чисельність реалізацій макротемати «Розкриття злочину» також значно поступається реалізаціям макротемати «Подія злочину».

Ключові слова: дискурс американського слідства, інституційність, кількість мікротем/реалізацій, макротема, мікротема, нелабільність теми.

Фещенко Е.В. Реализация макротемы «Раскрытие преступления» как проявление институциональности дискурса американского следствия. В статье исследована реализация макротемы «Раскрытие преступления» в дискурсе американского следствия на материале киносериалов, где смоделировано мыслительно-коммуникативное взаимодействие представителей разных следственных подразделений. Установлено, что макротема «Раскрытие преступления», которая является нелабильной и выявляет институциональность дискурса, представлена структурой *макротема-микротема*. Количество микротем, которые принадлежат этой макротеме, незначительно в сравнении с теми, которые охватывает макротема «Событие преступления». Количество реализаций макротемы «Раскрытие преступления» также значительно уступает реализациям макротемы «Событие преступления».

Ключевые слова: дискурс американского следствия, институциональность, количество микротем/реализаций, макротема, микротема, нелабильность темы.

Feshchenko O.V. Realization of the Theme “Crime Disclosure” as a Manifestation of Institutionalism of American Investigation Discourse. The article studies the realization of the theme “Crime Disclosure” in American investigation discourse on the material of the film series that model the cognitive-communicative interaction of the representatives of different investigation units. The research results in proving that the theme “Crime Disclosure”, being non-labile and manifesting the discourse institutionalism, is represented by the structure *theme-topic*. The number of topics belonging to this theme is insignificant as compared to those belonging to the theme “The Event of Crime”. The number of the theme “Crime Disclosure” realizations is also considerably smaller than the number of the theme “The Event of Crime” realizations.

Key words: American investigation discourse, institutionalism, number of topics/realizations, theme, theme non-lability, topic.

У вивченні дискурсу дослідники ґрунтуються на його безпосередньому зв'язку із соціальною реальністю, зокрема, Т. ван Дейк наголошує на тому, що саме в дискурсі еліти та інститути реалізують свою владу [8, с. 164] (виділено мною – О.Ф.). Інші автори також зазначають, що у вербальній взаємодії наявні й безпосередньо продукуються

соціальні структури [9], що дискурс є соціальною практикою, яка формує соціальний світ [7, с. 39], формою соціальної взаємодії [3, с. 90].

Виходячи з цього, очевидним є той факт, що дискурс є важливою складовою формування соціального світу – навид'ємної частини навколишнього середовища, у якому існує людина. У тому числі,

дискурс бере участь і в формуванні та функціонуванні соціальних інститутів: «шляхом дискурсивних дій створюються і відтворюються соціальні інститути» [3, с. 41].

Відтак, у сучасних дискурсологічних студіях актуальною постає проблема трактування інституційності – конституювальної характеристики розумово-комунікативної взаємодії, яка складає підґрунтя розподілу конкретних дискурсів на інституційні та неінституційні.

Саме інституційність дискурсу, зокрема інституційність дискурсу американського слідства, перебуває у фокусі нашого дослідження.

Потреба у вивченні інституційності визначена тим, що це важливе для дискурсології поняття схарактеризоване лише в загальних рисах, а саме: стверджується, що в інституційних дискурсах учасники виступають не як особистості, а як носії ролей АГЕНТІВ/КЛІЄНТІВ [1; 3], але у той самий час не вказується, які саме лінгвальні особливості маніфестують актуалізацію цих ролей. У нашому дослідженні висувається припущення, що такими лінгвальними характеристиками є переважно тематичні й стратегічні особливості дискурсу.

Інституційність теми вбачаємо в нелабільності або конситуаційності, тобто безпосередній прив'язці тематики спілкування до комунікативних ситуацій, котрі структурують певний дискурс, у нашому випадку дискурс американського слідства [4; 5].

Використовуючи як матеріал дослідження американські телесеріали, де змодельована розумово-комунікативна взаємодія представників низки слідчих підрозділів, ми вивчили реалізацію макротемати «Подія злочину», яка формує основний зміст спілкування у межах інститута слідства [6], оскільки саме в такий спосіб тематизується базовий концепт дискурсу слідства – CRIME / ЗЛОЧИН. Так само важливими в діяльності цього інституту є змістові елементи, що стосуються безпосередньої фахової діяльності слідчих по розкриттю злочину. У цьому твердженні ми спираємось на досвід аналізу змістового аспекту професійного (зокрема, медичного) дискурсу, де з'ясовано, що окрім макротемати, яка кореспондує із базовим концептом дискурсу, котрий втілює основний зміст певної фахової діяльності, наявною є ще одна мак-

ротема, за допомогою якої тематизується концепт УСТАНОВА – базовий для усіх професійних дискурсів [2, с. 3]. Цілком очевидно, що тематизація цього концепту залежить від конкретного професійного дискурсу, приміром у медичному дискурсі виявлено макротему «Робота лікарні» [там само], у дискурсі американського слідства, за даними нашого дослідження, наявна макротема «Розкриття злочину».

Метою цієї статті є аналіз реалізації теми «Розкриття злочину» в дискурсі американського слідства як вияву інституційності цього дискурсу.

Аналіз фактичного матеріалу засвідчив, що на відміну від макротемати «Подія злочину», яка структурована низкою підтем і мікротем (зокрема, у її межах виявлено підтеми – «учасники подій», «речові докази», «обставини злочину», «злочинні дії», кожна з яких охоплює від 4 до 9 мікротем) [6], ієрархічна будова макротемати «Розкриття злочину» є простішою – макротема-мікротема.

Розглянемо детально мікротемати, що належать до макротемати «Розкриття злочину»:

- мікротема «розподіл обов'язків»;

У рамках цієї мікротемати суб'єкт(-и) дискурсу піддає(-ють) обговоренню, хто з представників певного слідчого підрозділу має здійснити ту чи іншу слідчу дію.

Реалізація цієї мікротемати зареєстрована переважно в мовленні керівника слідчого підрозділу, який розподіляє обов'язки щодо здійснення слідчих дій між підлеглими:

- (1) *Gibbs: You stay here. You come with me. McGee, take the perimeter (NCIS, Stakeout).*
- (2) *Hotch: Rossi and Reid, will you handle the family interviews? Morgan and Prentiss, go to the latest crime scene (Criminal Minds, Compromising Positions).*
- (3) *GIBBS: Ziva, photos. McGee, you find any more maggots walking around, you bag 'em. They're evidence (NCIS, Friends And Lovers).*

Проте, ця мікротема зафіксована також у спілкуванні рядових співробітників, приміром у наступному фрагменті досвідчений слідчий дає завдання новому члену групи, якого він жартівливо називає *Probie* (новичок):

- (4) *TONY: All right, you're on sketch details there, Probie (NCIS, Friends And Lovers).*

- мікротема «*планування слідчих дій*»;

Предметом обговорення під час реалізації цієї мікротеми стає певна слідча дія, або декілька слідчих дій, які представник підрозділу має намір здійснити.

Приміром у фрагменті (5) керівник слідчої групи Горатіо планує провести аналіз усіх жертв щодо залишків пороху:

(5) *HORATIO: All right, let's GSR everybody and start with mom (CSI: Miami, Slaughterhouse).*

У іншому прикладі слідчий Мак повідомляє, що він планує розпочати справу з розшуку відбитків та аналізу одягу жертви:

(6) *MAC: Start with trace and the victim's clothes (CSI: NY, Creatures of the Night).*

У прикладі (7) слідча збирається здійснювати слідчі дії, починаючи з огляду місця скоєння злочину – мосту:

(7) *STELLA: Okay, I am going to start from the bridge and work my way north (CSI: NY, Creatures of the Night).*

У іншому фрагменті експерт Еббі повідомляє про те, що вона планує перевірити дані та витягти всю можливу інформацію з комп'ютера підозрюваного:

(8) *ABBY: I will run the data through the computer and be able to construct a virtual hard drive containing the information from Staff Sergeant Grimm's computer. I will get everything since the day he bought it (NCIS, Split Decision).*

- мікротема «*здійснення слідчих дій*»;

Предметом розмови під час реалізації цієї мікротеми стає певна слідча дія, яку здійснює в момент мовлення, або вже здійснив комунікант. Таким чином, відмінність цієї мікротеми від попередньої у тому, що обговорення «планування слідчих дій» має проспективну орієнтацію, тоді як обговорення «здійснення слідчих дій» є онлайнним або ретроспективно орієнтованим. Зокрема, у прикладі (9) на запитання керівника про те, що робиться з приводу знайденого комп'ютерного файлу, слідчий відповідає, що файл у нього перебуває в процесі обробці:

(9) *TONY: Uploading Goliath's file into the database, Boss (NCIS, Blowback).*

Слідчий в іншому фрагменті повідомляє про те, що він щойно розпочав здійснення пошуку всіх виликів та електронних листів підозрюваного:

(10) *MCGEE: I'm also running Harrow's phone and email records for the past ninety days against databases of known arms dealers. No hits yet, but I did just start (NCIS, Blowback).*

У фрагменті (11) експерт надає інформацію щодо вже проведеного аналізу всіх наданих йому доказів:

(11) *Delko: I ran the samples from your home invasion.*

Calleigh: Great.

Delko: Calcium carbonate, calcium hydroxide, magnesium.

Calleigh: Limestone. Fantastic (CSI: Miami, From the grave).

- мікротема «*особливості здійснення слідчих дій*»;

Під час обговорення цієї мікротеми в спілкуванні слідчих предметом розмови виступають різноманітні особливості здійснених ними дій.

Зокрема, у наступному прикладі йдеться про те, що проведення аналізу ДНК має бути якнайшвидшим (*It's a rush job; ... a rush rush job*), тобто обговорюється така особливість здійснення слідчих дій як *терміновість*:

(12) *TONY: Hey, got another DNA sample to test. It's a rush job.*

ABBY: Oh, should I put it in front of my other rush jobs?

TONY: Yes.

ABBY: Okay, I'll make it a rush rush job and I'll get right on it (NCIS, Faking It).

У іншому фрагменті йдеться про складність здійснення слідчих дій через відсутність чітких відбитків:

(13) *CALLEIGH: I fumed the shotgun, but there were no usable prints on it (CSI: Miami, Slaughterhouse).*

У прикладі (14) у фокус потрапляє *необхідність* збору якомога повної інформації про підозрюваного в скоєнні злочину:

(14) *We need to learn as much as we can about him (Criminal Minds, Compromising Positions).*

- мікротема «*правова основа здійснення слідчих дій*»;

Ця мікротема охоплює обговорення повноважень різних слідчих підрозділів у процесі слідства, наприклад у наступному фрагменті йдеться про те,

що власне розслідування є прерогативою ФБР, тоді як співробітники підрозділу NCIS вповноважені забезпечити захист потенційної жертви:

(15) REYES: *Have you spoken to your director?*

GIBBS: *I did.*

REYES: *Good, then we're clear. FBI handles the investigation, NCIS protects the intended target (NCIS, Terminal Leave).*

Але в більшості випадків ця мікротема кореспондує з обговоренням отримання правових документів для забезпечення законних підстав здійснення слідчих дій, зокрема отримання ордеру на обшук:

(16) Gibbs: *Get me a search warrant for that address.*

McGee: *On it* (NCIS, Forced Entry).

(17) Stella: *Let's ask Sony Sassone – after we process his Range Rover. We have enough for our warrant (CSI: NY, Tanglewood).*

Перелічені мікротеми, за даними кількісного аналізу, охоплюють 97,4% усіх реалізацій макротем «Розкриття злочину», інші мікротеми зустрічаються okazionalno (слід уточнити, що дані цього етапу дослідження є попередніми, а отже можуть у подальшому зазнати незначних змін).

Кількісний аналіз також засвідчив, що реалізації макротем «Розкриття злочину» є менш чисельним порівняно з реалізаціями макротем «Подія злочину»: якщо прийняти за 100% кількість реалізацій обох цих макротем, співвідношення виявляється таким: «Подія злочину» – 63,5%, «Розкриття злочину» – 36,5%, що ілюструє рис. 1:

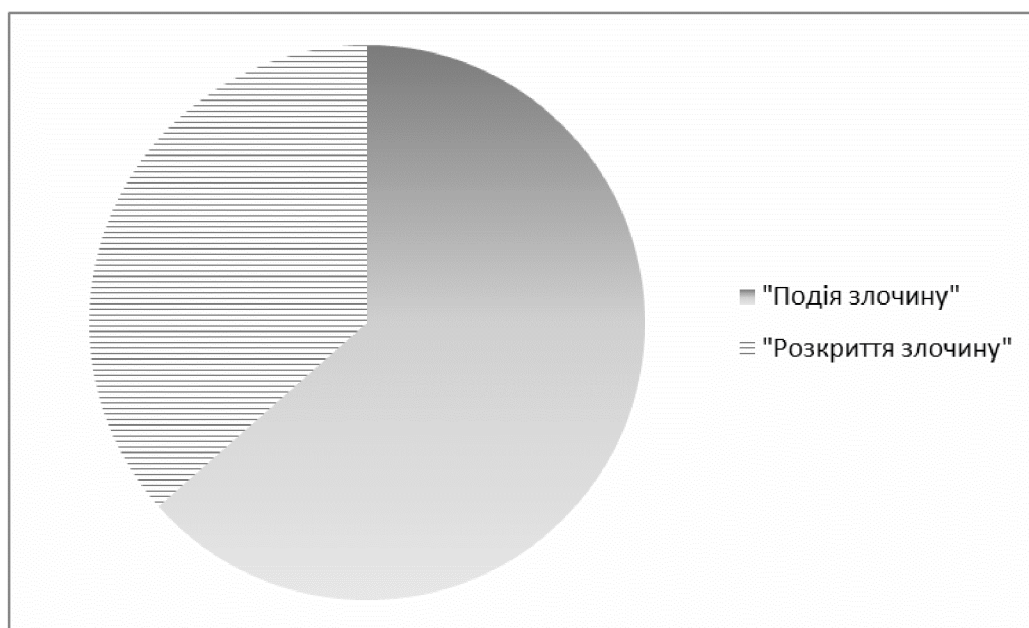

Рис. 1. Кількісне співвідношення реалізацій макротем «Подія злочину» та «Розкриття злочину» в дискурсі американського слідства

Таким чином, проведене дослідження дає можливість дійти таких висновків:

- до нелабільних тем, які є виявом інституційності дискурсу американського слідства, окрім макротем «Подія злочину» належить також макротема «Розкриття злочину», основний зміст якої охоплює розподіл обов'язків, планування слідчих дій, здійснення слідчих дій, особливості здійснення слідчих дій, правову основу здійснення

слідчих дій;

- макротема «Розкриття злочину» в порівнянні з макротемою «Подія злочину» має простішу структуру, представлена значно меншою кількістю елементів, її реалізації є також значно менш чисельними.

Перспективою роботи є якісний та кількісний аналіз частково нелабільних та лабільних тем у дискурсі американського слідства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карасик В.И. Язык социального статуса / В.И. Карасик. – М. : ИТДГК “Гнозис”, 2002. – 333 с.
 2. Кудоярова О.В. Дискурсотворча роль теми у професійному конфліктному спілкуванні англomовних медиків (на матеріалі персонажного мовлення) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / О.В. Кудоярова. – Харків, 2007. – 16 с.
 3. Макаров М.Л. Основы теории дискурса / М.Л. Макаров. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2003. – 280 с.
 4. Фещенко О.В. Комунікативні ситуації як складники дискурсу американських слідчих / О.В. Фещенко // Вісник Житомирського державного університету імені І.Франка. – 2011. – Вип. 55. – С. 187–190.
 5. Фещенко О.В. Нелабільність теми як показник інституційності дискурсу американського слідства / О.В. Фещенко // Каразинські читання: Людина. Мова. Комунікація: XIV наук. конф. з міжнародною участю, 27.03.2015 р. : тези доп. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – С. 235–237.
 6. Фещенко Е.В. Тема «Совершение преступления» в общении представителей американского института следствия / Е.В. Фещенко // Проблемы лингвистики и лингвдидактики : международный сборник науч. ст. / [под ред. С.А. Мосеевой, Л.Г. Петровой]. – Белгород : ИПЦ «ПОЛИТЕРРА», 2013. – Вып. 1. – С. 315–321.
 7. Филлипс Л. Дж. Дискурс анализ. Теория и метод / Л. Дж. Филлипс, М. В. Йоргенсен ; [пер. с англ.]. – Харьков : Изд-во Гуманитарный Центр, 2004. – 336 с.
 8. Dijk T.A. van. Handbook of Discourse Analysis / T.A. van Dijk. – 1: Academic Press, 1985. – Vol. 4.
 9. Fairclough N. Language and Power / Fairclough N. – London : Longman, 1989. – 259 p.

REFERENCES

Dijk, T.A. van (1985). *Handbook of Discourse Analysis*. London: Academic Press.

Fairclough, N. (1989). *Language and Power*. London: Longman.
 Feshchenko, E.V. (2013). Тема «Sovershenye prestupleniya» v obshchenyy predstavytelei amerykanskooho instytutu sledstvyia [The Theme “The Event of the Crime” in the Communication of American Investigation Institution Representatives]. *Problemy lnhvyvystyky y lnhvydydakytyky – Problems of linguistics and Language education*, 1, 315–321. (in Russian)
 Feshchenko, O.V. (2011). Komunikatyvni sytuatsii yak skladnyky dyskursu amerykanskykh slidchykh [Communicative Situations as the Parts of American Investigators’ Discourse]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni I. Franka – Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University*, 55, 187–190. (in Ukrainian)
 Feshchenko, O.V. (2015). Nelabilnist temy yak pokaznyk instytutsiinosti dyskursu amerykanskooho slidstva [Theme non-lability as the Index of Discourse Institutionalism of American Investigation]. *Karazinski chytannia: Liudyna. Mova. Komunikatsiia. – Karazin Readings: Pearson. Language. Communication*, 14, 235–237. (in Ukrainian)
 Fyllyps, L. (2004). *Dyskurs analiz. Teoriya i metod [Discourse Analysis. As Theory and Method]*. Kharkov: Humanytarnyi Tsentrl Publ. (in Russian)
 Karasyk, V.Y. (2002). *Yazyk sotsyalnoho statusa [The Language of the Social Status]*. – Moscow: Hnozys Publ. (in Russian)
 Kudoiarova, O.V. (2007). *Dyskursotvorcha rol temy u profesiinomu konfliktnomu spilkuvanni anhlomovnykh medykiv (na materialy personazhnoho movlennia). Avtoref. diss. kand. filol. nauk [Discourse Making Theme Role in Conflict Professional Speaking of English Medical Workers (Based on the Material of Characters’ Speaking)]. PhD philol. sci. diss. abstract*. Kharkiv. 16 p. (in Ukrainian)
 Makarov, M.L. (2003). *Osnovy teoryy dyskursu [Discourse Theory Basis]*. Moscow: Hnozys Publ. (in Russian)